

Lapuan lukio: päivitetty paikallinen opetussuunnitelma **LUONNOS**

Muutettu/Lisätty teksti on keltaisella pohjalla. Poistettu teksti on yliviivattu.

Luku 4.2 alalukuineen on kokonaisuudessaan uutta tekstiä.

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- ~~vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma~~

Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Lapuan lukion opetussuunnitelma on laadittu Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 mukaan.

Opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien sekä säännösten edellyttämin osin sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Opetussuunnitelman laatimisessa on tehty verkostoyhteistyötä Alajärven, Evijärven, Härmän, Kauhavan, Kyrönmaan, Lappajärven ja Vimpelin lukioden kanssa.

Jokainen lukion opiskelija laatii lukio-opintojensa aikana henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opintosuunnitelma laaditaan oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella.

3.5 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. (Lukiolaki 709/2024). Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Opetus- ja kasvatustyössään Lapuan lukio tukee kotien kasvatustyötä. Kodin ja koulun yhteistyö perustuu avoimeen ja yhdenvertaiseen vuorovaikutukseen sekä keskinäiseen kunnioitukseen. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lukion henkilökunta rehtorin johdolla vastaa yhteistyön suunnittelusta, toteuttamisesta ja kehittämisestä. **Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan kodin ja koulun yhteistyön keskeiset asiat.**

Lukiolain 17§ mukaan lukio-opetus on pääsääntöisesti julkista mistä johtuen opiskelijoiden huoltajat voivat halutessaan seurata opetusta ja opiskelua Lapuan lukiossa. Huoltajia kannustetaan ottamaan yhteyttä kouluun aina tarvittaessa. Yhteydenpidosta koteihin ja yhteistyöstä kotien kanssa vastaavat koulun osalta ensisijaisesti ryhmänohjaajat. Ryhmänohjaajien vastuulla ovat mm. yleiset koko ohjausryhmää koskevat asiat sekä yksilöä koskeva viestintä. Opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa opintojen ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhollostasta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta. Tarvittaessa opinto-ohjaaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja tai kuraattori ottavat yhteyttä opiskelijan huoltajiin omaan erityisalaansa liittyvissä asioissa tai huoltajat voivat olla heihin yhteydessä.

Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan. Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kun opiskelija tulee täysi-ikäiseksi, huoltajien rooli opiskelijan opintoihin liittyvissä asioissa vähenee ja opiskelijan oma vastuunotto opintojen etenemisestä korostuu entisestään. Täysi-ikäinen opiskelija voi itse määritellä, kuinka laajasti hänen huoltajilleen voidaan kertoa opintoihin liittyvistä asioista.

Yhteydenpito huoltajien kanssa ja tiedottaminen tapahtuvat pääsääntöisesti Wilman avulla. Wilman kautta tiedottaminen ja viestintä tapahtuvat kodin ja koulun välillä luottamuksellisesti ja nopeasti. Wilmassa sekä opiskelija, hänen huoltajansa sekä koulu voivat seurata opintojen edistymistä ja saada siitä tietoa. Lisäksi Wilmassa mm. seurataan ja selvitetään poissaoloja, viestitään, lähetetään ja luetaan tiedotteita. Tarvittaessa järjestetään koulun ja kodin välisiä tapaamisia opiskelijan asioiden selvittämiseksi.

Lapuan lukio tiedottaa toiminnastaan Wilman lisäksi myös mm. koulun kotisivuilla. Koulu järjestää lukuvuosittain vanhempainiltoja ja huoltajat kutsutaan mukaan sekä järjestämään koulun tapahtumia, että osallistumaan niihin.

Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

4.1.1.3 Ohjauksen toimijat ja työnjako

Tässä luvussa kuvataan yhteistyö, vastuut ja työnjako ohjauksessa ja oppimisen tuessa opinto-ohjaajan, ryhmäohjaajan, rehtorin, kuraattorin ja tutor-opiskelijoiden osalta. Erityisopettajan ja aineenopettajan osalta yhteistyö, vastuut ja työnjako kuvataan luvussa 4.2.4.8 Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Opinto-ohjaaja

- Kantaa päävastuun opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä, ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta.
- Vastaa opinto-ohjauksen pakollisten opintojaksojen opetuksesta.
- Ohjaa opiskelijoita henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman(HOS) laadinnassa ja päivittämisessä.
- Ohjaa opiskelijoita aine- ja opintojaksovalinnoissa.
- Järjestää opiskelijoille henkilökohtaisia ohjauskeskusteluja.
- Seuraa opintojen etenemistä ja mahdollista tuen tarvetta ohjauskeskusteluissa ja yhdessä opetus- ja muun henkilöstön kanssa.
- On lukion pedagogisen tuen ryhmän jäsen.
- Osallistuu oppimisen ja opiskelun tukitoimien suunnitteluun.
- Tukee opiskelijoiden hyvinvointia.
- Osallistuu lukion hyvinvointiryhmän toimintaan ja yksilölliseen opiskeluhuoltotyöhön.
- Antaa ylioppilastutkintoa koskevaa yleisinformaatiota, ohjaa ylioppilastutkintoon ilmoittautumisessa sekä tiedottaa ylioppilaskokeisiin liittyvistä käytänteistä ja määräyksistä.
- Tiedottaa yhdessä erityisopettajan kanssa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen hakemisesta.
- Suorittaa yhteistyössä ryhmäohjaajien ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemuksiin liittyvät tehtävät vastuualueenaan sairaus, vamma ja erityisen vaikea elämäntilanne.
- Vastaa opintojen nivelvaiheissa muiden oppilaitosten kanssa tehtävästä yhteistyöstä.
- Ohjaa ja tukee opiskelijoita opintojen nivelvaiheissa.
- Antaa tietoa lukiokoulutuksesta yläkoulujen oppilaille ja huoltajille.
- On mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa vanhempainiltojen ohjelmaa.
- Pitää tarpeen mukaan yhteyttä huoltajiin.
- Vastaa työelämään tutustumisesta ja korkeakouluyhteistyöstä.
- Ohjaa jatko-opintoihin hakeutumisessa ja jatko-opintomahdollisuuksiin tutustumisessa.
- Seuraa jatko-opintoihin sijoittumista.
- Huolehtii valmistuneiden opiskelijoiden jälkiohjauksesta vuoden ajan opiskelijan valmistumisesta.
- Valmistelee muualla hankitun osaamisen hyväksi lukemista yhdessä opiskelijan kanssa.
- Seuraa opintojen edistymistä opintotuen myöntämisen ehtona.
- Pitää yhteyttä muiden oppilaitosten opinto-ohjaajiin ja osallistuu opinto-ohjaajien alueelliseen yhteistoimintaan.
- On koulun yhdyshenkilö Etelä-Pohjanmaan Urheiluakatemiaan ja Opinlakeus-verkostoon.
- Vastaa lukion julkaisujen ja oppaiden toimittamisesta sekä Lapuan lukion osastosta koulutusmessuilla ja näyttelyissä yhdessä muiden markkinointiryhmän jäsenten ja rehtorin kanssa.
- Vastaa tutor-toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Ryhmäohjaaja (Katso myös luku 4.2.4.8 kohta Aineenopettaja)

- Toimii ohjausryhmänsä lähiohjaajana.
- Perehdyttää ryhmänsä opiskelijat lukio-opintoihin ja lukion käytänteisiin.
- Seuraa ryhmänsä opintomenestystä, opintojen etenemistä ja poissaoloja.
- Pitää ryhmäohjaajan tunnit ja tuokiot.
- Pitää tulohaastattelut ohjausryhmänsä ensimmäisen vuoden opiskelijoille sekä tarvittaessa järjestää muulloinkin yksilöhaastatteluja.
- On mukana ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ryhmäytymisiltapäivässä.
- Pyrkii kehittämään ryhmänsä yhteisöllisyyttä.
- Havainnoi ryhmänsä opiskelijoiden hyvinvointia ja ohjaa opiskelijat tarvittaessa eteenpäin erityisopettajalle, opinto-ohjaajalle, terveydenhoitajalle, kuraattorille ja psykologille.
- Pitää yhteyttä huoltajiin.
- Tiedottaa ryhmänsä asioista mm. vanhempainilloissa.

- Tekee yhteistyötä muiden ryhmänohjaajien kanssa.

Aineenopettaja (Katso luku 4.2.4.8)

Erityisopettaja (Katso luku 4.2.4.8)

Rehtori

- Vastaa ohjaustoiminnan kokonaisuuden suunnittelusta ja toteuttamisesta.
- Antaa lukio-opintoja ja ylioppilastutkintoa koskevaa yleisinformaatiota.
- Tiedottaa lukio-opintoihin ja ylioppilastutkintoon liittyvistä säännöistä ja määräyksistä.
- Tekee hallintopäätökset opiskelijoille annettavasta erityisopetuksesta ja muista opiskelija-asioista voimassa olevan lainsäädännön ja kaupungin hallintosäännön määrittelemien valtuuksin.
- Päättää muualla hankitun osaamisen hyväksi lukemisesta.

Kuraattori

- Tukee opiskelijoiden hyvinvointia yhteistyössä opiskelijahuollon ja koulun muun henkilökunnan kanssa.
- Kartoittaa opiskelijoiden yksilöllisiä tuen tarpeita ja tekee tarpeen mukaan palvelu- ja hoitonojhausta.
- Toimii yhteistyössä koulun ulkopuolisten tuki- ja hoitoverkoston sekä huoltajien kanssa.
- Tarjoaa opiskelijoille keskustelutukea.
- Neuvoa ja ohjaa opiskelijoita taloudellisissa kysymyksissä.
- Ratkoo opiskelijoiden kanssa mahdollisia kiusaamistilanteita.
- Tukee opiskelumotivaatiossa.
- Auttaa opiskelijoita kaveri- ja seurustelusuhteisiin liittyvissä pulmissa.
- Tukee esiintymistilanteisiin liittyvän jännittämisen tai opintoihin liittyvän stressin käsittelyssä.
- On mukana poissaolojen selvittelyssä.
- Osallistuu opinto-ohjaajan kanssa kuntoutusraahakemusten valmisteluun.
- Osallistuu yksilölliseen ja yhteisölliseen opiskeluhuoltotyöhön.
- Tiedottaa opintoja tukevista palveluista ja tukimuodoista.

Tutor-opiskelijat

- Ovat uusien lukiolaisten vertaisohjaajia ja perehdyttävät lukio-opintoihin.
- Osallistuvat uusien lukiolaisten ryhmäyttämiseen.
- Pitävät tutoreiden opetustuokioita lukio-opintoja aloittaville opiskelijoille.
- Esittelevät lukio-opintoja ja Lapuan lukiota yläkoululaisille ja eri tilaisuuksissa.
- Havainnoivat opiskelijoiden hyvinvointia ja pyrkivät lisäämään opiskeluviihtyvyyttä.

4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus

Oikeus oppimisen tukeen

Opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen tässä laissa tarkoitettujen opintojen aikana. Oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa tukiovetusta, ohjausta ja tukea, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä.

Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa. (Lukiolaki 801/2024, 28§, voimaan 1.8.2025)

Oikeus erityisopetukseen

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi eikä 28 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarve huomioon ottaen. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.

Opiskelijan oikeudesta opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, erityisiin apuvälineisiin ja muihin palveluihin säädetään erikseen. (Lukiolaki 801/2024, 28 a §, voimaan 1.8.2025)

Päätös erityisopetuksesta

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen tässä momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä.

Jos oppivelvolliselle on tehty perusopetuslain 17 §:ssä tarkoitettu päätös erityisestä tuesta ja päätös on voimassa perusopetuksen päättyessä, koulutuksen järjestäjän on selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn erityisen tuen päätöksen perusteella. (Lukiolaki 801/2024, 28 b §, voimaan 1.8.2025)

4.2.1 Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoritua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuentarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämiseksi. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 §

2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhoollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai eri oppiaineiden opiskeluun.

4.2.2 Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhoollon ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäisen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhoollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

4.2.3 Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhoitoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi
- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
- erityisopetuksen päätös
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

4.2.4.1 Tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Koulu tiedottaa oppimisen tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista heti opintojen alussa ja myöhemminkin opintojen edetessä mm. ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan välityksellä, lukuvuosisulkaisuissa, Wilmassa, vanhempainilloissa ja muissa koulun tapahtumissa sekä kotisivuilla. Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan.

4.2.4.2 Tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi

Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja hänelle aiemmin annetusta tuesta.

Jos opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n 2 momentin perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava

lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvítettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta. Selvittämisestä ja arvioinnista vastaa lukion erityisopettaja.

Tuen tarve voi olla tilapäistä tai pitkäaikaista ja se voi johtua esimerkiksi lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta. Tilapäisestä tuesta opiskelija ja/tai hänen huoltajansa sopii suoraan aineen- ja/tai erityisopettajan kanssa. Pysyvän ja/tai pitkäaikaisen tuen ja erityisopetuksen tarpeen arvioinnista vastaa lukion erityisopettaja yhteistyössä lukion pedagogisen tuen ryhmän muiden jäsenten kanssa. Ryhmään kuuluvat erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja kaksi erikseen nimettävää aineenopettajaa. Tuen ja erityisopetuksen suunnittelusta vastaa erityisopettaja. Tuen suunnittelussa erityisopettaja tekee yhteistyötä aineenopettajien ja opinto-ohjaajan kanssa. Opiskelijan suostumuksella tuen tarpeen arvioinnissa, oppimisvaikeuksien todentamisessa ja tukitoimien suunnittelussa voivat olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset opiskeluhoollon tai muut asiantuntijat. Osana oppimisen tuen tarpeen arviointia voidaan haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia aineenopettajia. Tuen tarpeen arviointi voi lisäksi perustua opintomenestyksen ja poissaolojen seurantaan sekä opinto-ohjaajan pitämiin ohjauskeskusteluihin.

Kaikille lukioon tuleville opiskelijoille tehdään heti lukio-opintojen alussa DigiLukiseula. DigiLukiseula on digitaalinen luku- ja kirjoitustaidon arviointimenetelmä. DigiLukiseulan tulosten perusteella arvioidaan jatkotestauksen tarve. DigiLukiseulan valmisteluista, toteutuksesta ja jatkotestauksen tarpeen arvioinnista vastaa erityisopettaja. Matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraan kielen pitkässä oppimäärässä lukion aloittaville opiskelijoille tehdään alkukartoitukset ja/tai lähtötasotestit. Kartoituksista ja testeistä vastaavat aineenopettajat. Kartoitusten ja testien tulokset annetaan tiedoksi erityisopettajalle.

4.2.4.3 Tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Lukio-opintojen alussa jokainen lukion opiskelija tekee yhdessä opinto-ohjaajan kanssa henkilökohtaisen opintosuunnitelman(HOS), jota päivitetään lukio-opintojen ajan. Henkilökohtaisen opintosuunnitelma koostuu lukio-opiskelun suunnitelmasta, ylioppilastutkinnon suunnitelmasta ja jatko-opinto- ja työelämäsuunnitelmasta. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman osana on myös pedagogisen tuen suunnitelma, johon kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelun tukitoimet, muut opiskelun ja opetuksen järjestämisessä huomioitavat asiat, niihin liittyvät muutokset ja erityisopetus. Tukitoimista vastaava aineen-/erityisopettaja ja opinto-ohjaaja kertovat opiskelijalle mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua ja selvittävät opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

4.2.4.4 Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen

Oppimisen tuki ja erityisopetus suunnitellaan aina yksilökohtaisesti ja ne toteutetaan opetus- ja opiskeluhoollon moniammatillisen henkilöstön yhteistyönä (ks. luku 4.2.4.2). Oppimisen tuki vastaa yksilöllisiin tuen tarpeisiin, on luonteeltaan joustavaa ja monipuolista ja sisältää vaihtoehtoisia menetelmiä. Tukea toteutetaan ennakoivasti, oikea-aikaisesti ja riittävästi heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista, osaamisen osoittamista, hyvinvointia ja jatko-opintoihin siirtymistä.

Tukimuotoina voivat olla mm.

- opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut
- tukiovetus
- osallistuminen paikallisen opetussuunnitelman opintojaksoihin *Matikkapaja (MAA, MAB), Kielten perusteet kuntoon (ENA, RUB1) ja Opiskelutaitoja kehittämässä(OP)*
- yksilökohtainen opinto-ohjaus
- ryhmänohjaajan tuki
- myönteinen ja kannustava palaute
- itsearviointitaitojen vahvistaminen
- oppimaan oppimisen taitojen ohjaaminen
- eri oppiaineille ominaisten oppimisstrategioiden ohjaaminen
- erityisopettajan antama opetus yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena
- opintoajan pidentäminen
- yksilökohtainen opiskeluhoollto jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi (opiskelijan suostumuksella)

Opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan mahdollisimman monipuolisesti ja osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan yksilöllisesti. Opiskelijan arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi kokeiden osittaminen, lisääjän antaminen arviointitilanteissa, suullisesti annettavat lisänäytöt, pienryhmätöiden käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Yksilölliset järjestelyt kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa. Opiskelijan tulee voida kokeilla ylioppilastutkinnossa mahdollisia erityisjärjestelyjä jo lukio-opintojen aikana. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita.

4.2.4.5 Tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tuen ja erityisopetuksen toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan lukio-opintojen ajan vähintään lukukausittain. Seurannasta ja arvioinnista vastaa lukion pedagogisen tuen ryhmä erityisopettajan johdolla. Mahdolliset oppimisen tuen ja erityisopetuksen muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaisen opintosuunnitelman osana olevaan pedagogisen tuen suunnitelmaan.

4.2.4.6 Erityisopetuksen päätös

Erityisopetuksen aloittamisesta ja jatkamisesta tai lopettamisesta tehdään hallintolain mukainen kirjallinen päätös. Päätöksen tekijä määrätään opetuksen järjestäjän hallintosäännössä. Lapuan kaupungin hallintosäännön mukaan lukion rehtori tekee päätöksen erityisopetuksesta.

Hallintolain 434/2003 44 §:n 3 kohdan mukaan päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen, päätöksen tekemisen ajankohta, asianosainen, johon päätös välittömästi kohdistuu, päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu tai miten asia on muuten ratkaistu. Lisäksi päätöksestä on käytävä ilmi sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianomainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä. Mikäli avustajapalveluista päättää toinen viranomainen, tämä päätös on tehtävä ennen erityisopetuksen päätöstä, että sen sisältö voidaan kirjata erityisopetuksen päätökseen.

Hallintolain 434/2003 45 § 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Erityisopetuksen päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Päätöksestä on käytävä myös ilmi valitusaike ja mistä alkaen se lasketaan. Erityisopetuksen päätöksen osalta noudatetaan 14 päivän valitusaikaa, joka lasketaan päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaannin päivää ei lasketa mukaan. Valitusosoituksessa on selostettava vaatimukset valituskirjelmän sisällöstä ja liitteistä sekä valituksen perille toimittamisesta.

Jos huoltaja on vastustanut erityisen tuen päätöstä, päätös on syytä selvyyden vuoksi antaa tiedoksi asianosaiselle todisteellisesti, kuten saantitodistuskirjeenä.

Perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

4.2.4.7 Opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä

Ennen erityisopetuksen hallintopäätöksen tekemistä on kuultava opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa. Opiskelijan ja huoltajan kuuleminen edellyttää, että heille selvitetään etukäteen kuulemisen tarkoitus, esimerkiksi keskustelu erityisopetuksen päätöksen tekemisestä tai tarkistamisesta. Kuulemisen tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta sekä selvittää mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Kuuleminen järjestetään henkilökohtaisena tapaamisena. Halutessaan huoltaja voi käyttää avustajaa tai valtuuttaa kuulemistilaisuuteen asiamiehensä. Kuultavat voivat myös esittää näkemyksensä määräaikaan mennessä kirjallisesti. Ennen kuulemistilaisuutta heillä tulee olla mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin ja tietoihin.

Kutsu kuulemiseen esitetään tavalla, joka on todennettavissa jälkeenpäin. Jos tiedoksianto tehdään esimerkiksi Wilma-järjestelmässä, tulee täysi-ikäiseltä opiskelijalta / alaikäisen opiskelijan huoltajalta saada kuittaus tiedon saamisesta. Tiedoksianto kuulemistilaisuudesta voidaan lähettää myös tavallisella kirjeellä. Kirjeen katsotaan tulleen perille kahdeksassa päivässä sen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos täysi-ikäinen opiskelija / alaikäisen opiskelijan huoltaja ei saavu kuulemistilaisuuteen, hänelle tarjotaan hänen pyynnöstään toinen mahdollisuus kuulemiseen.

Erityisopetuksen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka täysi-ikäinen opiskelija / alaikäisen opiskelijan huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen tai ei haluaisi tulla kuulluksi. Opetuksen järjestäjällä on oikeus ja velvollisuus tehdä päätös opiskelijan edun mukaisesti. Kuuleminen ei siis tarkoita, että kuultavilta olisi saava suostumus menettelyyn.

4.2.4.8 Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa

Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. (Lukiolaki 801/2024, 28§ 1 mom)

Tässä luvussa kuvataan yhteistyö, vastuut ja työnjako erityisopettajan ja aineenopettajien osalta. Opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan ja rehtorin yhteistyö, vastuut ja työnjako kuvataan luvussa 4.1.1.3 Ohjauksen toimijat ja työnjako.

Erityisopettaja

- Vastaa lukion erityisopetuksesta.
- Toimii lukion pedagogisen tuen ryhmän puheenjohtajana.
- Vastaa lukion erityisopetuksen ja oppimisen tuen kehittämisestä yhdessä lukion pedagogisen tuen ryhmän ja yhteistyössä lukion opetus- ja muun henkilöstön kanssa.
- On lukion hyvinvointiryhmän jäsen.
- Vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta yhteistyössä lukion pedagogisen tuen ryhmän kanssa.
- Valmistelee erityisopetusta koskevat hallintopäätökset.
- Kirjaa erityisopetuksen opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa(HOS).
- Vastaa oppimisen tuen suunnittelusta ja arvioinnista yhteistyössä lukion pedagogisen tuen ryhmän muiden jäsenten ja aineenopettajien kanssa.
- Tiedottaa oppimisen tukeen ja erityisopetukseen liittyvistä asioista opiskelijoille, huoltajille, lukion henkilökunnalle ja muille sidosryhmille.
- Tunnistaa opiskelijoiden tuen tarpeita lukio-opintojen alussa toteutettavan Digilukiseulan ja lukion aineenopettajien toteuttamien alkukartoitusten/lähtötestien avulla.
- Vastaa Digilukiseulan toteuttamisesta ja jatkotestauksista sekä ohjaa tarvittaessa opiskelijat muun asiantuntijan vastaanotolle.
- Tunnistaa ja arvioi opiskelijoiden tuen tarpeita lukio-opintojen edetessä yhdessä opetus- ja muun henkilöstön, opiskelijoiden ja tarvittaessa huoltajien kanssa.
- Suunnittelee ja toteuttaa oppimisen tukitoimia yhteistyössä opiskelijoiden ja opetushenkilöstön kanssa sekä opiskelijoiden suostumuksella tekee yhteistyötä muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa.
- Suunnittelee lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapoja ja erityisjärjestelyjä yhteistyössä opiskelijoiden ja aineenopettajien kanssa sekä kirjaa sovitut tavat ja järjestelyt opiskelijoiden pyynnöstä heidän henkilökohtaisiin opintosuunnitelmiinsa(HOS).
- Antaa opiskelijoille oppimiseen ja oppimisen taitoihin liittyvää opetusta, tukea ja ohjausta sekä kirjaa tukitoimet opiskelijoiden pyynnöstä heidän henkilökohtaisiin opintosuunnitelmiinsa(HOS).
- Ohjaa opiskelijoita käyttämään erilaisia opiskelustrategioita.
- Ohjaa ja arvioi opettamiensa opiskelijoiden edistymistä.
- Suorittaa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemuksiin liittyvät tehtävät vastuualueinaan lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeudet ja muut oppimisvaikeudet sekä vieraskielisyys.
- Tekee ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemuksiin liittyvää yhteistyötä opetus- ja muun henkilökunnan kanssa ja pyytää tarvittavat lausunnot.
- Tiedottaa yhdessä opinto-ohjaajan kanssa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen hakemisesta.
- Vastaa opinto-ohjauksen koulukohtaisen opintojakson *OP3 Opiskelutaitoja kehittämässä* toteutuksesta.

Aineenopettaja

- Antaa opetussuunnitelman tavoitteiden ja sisältöjen mukaista opetusta.
- Tukee ja ohjaa opiskelijoiden oppimista monipuolisilla opetus- ja arviointimenetelmillä sekä eriyttämällä opetusta.
- Ohjaa opiskelijoita käyttämään omalle oppiaineelleen ominaisia opiskelustrategioita.
- Ohjaa ja arvioi opettamiensa opiskelijoiden edistymistä.
- Havainnoi ja arvioi opiskelijoiden hyvinvointia ja tuen tarvetta opintojen alussa (esim. alkukartoitukset) ja opintojen edetessä yhdessä opiskelijoiden ja tarvittaessa huoltajien kanssa.
- Suunnittelee ja toteuttaa opiskelijoille annettavia tukitoimia yhdessä opiskelijoiden ja erityisopettajan kanssa sekä opiskelijoiden suostumuksella tekee yhteistyötä muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa.
- Suunnittelee lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapoja ja erityisjärjestelyjä yhteistyössä opiskelijoiden ja erityisopettajan kanssa.
- Tarjoaa ja antaa tukiovetusta tai muuta opiskelijoiden tarvitsemaa oppimisen tukea sekä kirjaa pidetyt tukiovetukset tai muun oppimisen tuen opiskelijoiden pyynnöstä heidän henkilökohtaisiin opintosuunnitelmiinsa(HOS).
- Tekee ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemuksiin liittyvää yhteistyötä erityisopettajan/opinto-ohjaajan/ryhmänohjaajien kanssa ja laatii hakemuksiin pyydetty lausunnot.
- Ryhmänohjaajatehtävässä toimiessaan seuraa ja havainnoi säännöllisesti ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tuen tarpeiden ilmenemistä sekä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.
- Ryhmänohjaajatehtävässä toimiessaan suorittaa yhteistyössä opinto-ohjaajan ja opiskeluhoollon henkilöstön kanssa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemuksiin liittyvät tehtävät vastuualueenaan sairaus, vamma ja erityisen vaikea elämäntilanne.

- On lukion pedagogisen ryhmän jäsen erikseen siihen tehtävään nimettäessä.

4.2.5 Tarve erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa

Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Erityisjärjestelyihin vaadittavista hakemuksista vastaavat erityisopettaja, ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja. Hakemuksiin liittyviä lausuntoja pyydetään aineenopettajilta, ryhmänohjaajilta ja opiskeluhuollon moniammatilliselta henkilöstöltä. Erityisopettaja valmistelee lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuksiin ja muihin oppimisvaikeuksiin sekä vieraskielisyyteen liittyvät erityisjärjestelyhakemukset. Ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja valmistelevat sairauteen, vammaan ja erityisen vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvät erityisjärjestelyhakemukset yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön kanssa. Erityisjärjestelyhakemusten lähettämisestä Ylioppilastutkintolautakuntaan ja erityisjärjestelyiden toimeenpanosta ylioppilastutkinnon koepäivinä vastaa rehtori. Ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemukset tehdään Ylioppilastutkintolautakunnan sähköisessä asiointipalvelussa. Rehtori myöntää palvelun käyttöoikeudet hakemuksia valmisteleville henkilöille.

5.5 Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisu mahdollisuudesta.

Lukiolaissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisääjän myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskelu-oikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäntutkimustiedon opetusta

6. oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)

Lukiolain 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 §, **muutettu lailla 165/2022**).

6.4.1 Ruotsi, B1-oppimäärä

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

Opintojaksossa syvennät taitoasi tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja ylläpitää keskustelua. Kertaat myös aiemmin opiskeltuja teemoja ja valmistaudut ruotsin ylioppilaskokeeseen. Opintojaksoon sisältyy Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe.

Opintojakson tavoitteet

- opiskelija vankentaa puhumisen sujuvuutta

- opiskelija tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen
- opiskelija tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta

Opintojakson keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien tarjoaminen opiskelijalle mahdollisuuksien mukaan

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa

Hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opiskelija kehittää suullista kielitaitoaan erilaisissa käytännön tilanteissa. Monipuolisissa puheharjoituksissa opiskelija saa tukea ja rohkeutta ilmaista itseään ruotsin kielellä ja oppii luottamaan kykyihinsä selviytyä ruotsin kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aihepiireihin kuuluu yhteiskunta ja vaikuttaminen, minkä yhteydessä opiskelija keskustelee mm. äänioikeudesta ja muista täysi-ikäisyyteen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Lisäksi harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista.

Opintojakson arviointi

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Siinä painotetaan erityisesti suullista viestintää, sekä opiskelijan työskentelyn ja opiskelutaitojen kehittymistä opintojakson aikana. Opiskelija saa taidoistaan jatkuvaa palautetta opintojakson aikana tehdessään harjoituksia muiden kanssa. Opintojakson arviointiin kuuluu erilaisia suullisia näyttöjä, esimerkiksi valmistelua edellyttävä suullinen tuotos, sekä suullisen kielitaidon koe, josta saadaan erillinen todistus.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan arvioimalla opiskelijan kykyä ymmärtää ja tuottaa opintojakson aihepiireihin liittyviä tekstejä. Laaja-alaista osaamista voidaan arvioida myös jatkuvassa vuorovaikutuksessa opiskelijan ja opettajan välillä. Itse- ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää arvioinnin apuna.

RUB17 Kestävä elämäntapa (2 op)

Opintojaksossa syvennät aiemmin opiskeltuja teemoja, laajennat kielitaitoasi kestävän elämäntavan näkökulmasta ja valmistaudut ruotsin ylioppilaskokeeseen. Opintojaksossa käsitellään myös opiskelijoita kiinnostavia ajankohtaisia aiheita.

Opintojakson tavoitteet

- opiskelija syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- opiskelija laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- opiskelija tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen

Keskeiset sisällöt

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa

Hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu vuorovaikuttamiseen sosiaalisessa mediassa. Hän oppii myös suhtautumaan näkemäänsä ja kuulemaansa sisältöön kriittisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aihepiirit johdattavat opiskelijaa pohtimaan luontoon ja ympäristöön liittyviä kysymyksiä, ekologisesti kestävää elämäntapaa sekä asenteiden, arvojen ja oman toiminnan vaikutusta siihen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa luetaan vaativampia tekstejä esimerkiksi liikenteeseen, mediayhteiskuntaan ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyen. Nämä kannustavat opiskelijaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja esittämään omia perusteltuja mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu käsiteltävien tekstien kautta kestävään elämäntapaan ja kehitykseen eri tieteenalojen näkökulmista. Hän kehittää omaa ajatteluaan ja oppii hahmottamaan kokonaisuuksia ja asioiden välisiä yhteyksiä.

Opintojakson arviointi

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana.

Arviointi perustuu monipuolisiin näyttöihin. Siinä otetaan huomioon kielitaidon eri osa-alueet sekä opiskelijan työskentely ja opiskelutaitojen kehittyminen opintojakson aikana. Lisäksi arvioidaan opiskelijan laatimia erilaisia kirjallisia tuotoksia, joita voivat olla mielipidekirjoitus ja blogiteksti.

Laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan arvioimalla opiskelijan kykyä ymmärtää ja tuottaa opintojakson aihepiireihin liittyviä tekstejä. Laaja-alaista osaamista voidaan arvioida myös jatkuvassa vuorovaikutuksessa opiskelijan ja opettajan välillä. Itse- ja vertaisarviointia voidaan hyödyntää arvioinnin apuna.